

Jan Mrazík - život a nástin díla

JARMILA KLÍMOVÁ

Jan Mrazík patřil do nové učitelské generace 80. a 90. let minulého století, která přinášela a snažila se prosadit své názory na práci ve škole - na její obsahovou i formální stránku.

Je rodák z **Roštína** na Kroměřížsku, kde se narodil 15. července 1848¹ v učitelské katolické rodině, rodičům Františkovi a Marianně (rozené Kolrusové). Jeho otec si jako učitel a regenschori přivydělával varhanictvím, hraním s kapelou na muzikách, svatbách a pohřbech, dokonce i koledou. Mrazíkovi měli dva syny, Jana a mladšího Františka. Po základním vzdělání v otcově škole se stal Jan v letech 1860-1863 žákem německé hlavní školy v **Kroměříži**. Jak uvádí ve svých vzpomínkách Jan Kaňák,² sociální situace by nejspíš přinutila rodinu dát oba chlapce vyučit se kameníky, jak bylo v tamním kraji zvykem. Nadaný Jan, navíc slabé tělesné konstrukce, uprosil rodiče, aby jej poslali na kroměřížské německé piaristické gymnázium, kde si přivydělával kondicemi.³ V roce 1868 školu dokončil - zemřel mu otec a ve studiích nebylo možno z finančních důvodů pokračovat. Jan Mrazík přijal místo praktikanta na velkostatku v Roštíně, na tehdejší poměry perspektivní práci (ne sice příliš placenou, ale s deputátním bytem, stravou a jistým služebním postupem na hospodářského adjunkta). Po roce toto místo opustil. Touha po dalším vzdělání ho zavedla na vyšší české "slovanské" gymnázium v **Brně**.

V roce 1869, ve více než dvaceti letech, se nechal zapsat do 5. gymnaziální třídy. Školou procházel se svým přítelem **Josefem Úlehrou**.⁴

Josef Tůma o tom uvádí:

"... Úlehla nabídl mu svůj byt a od té chvíle zůstaly osudy jejich spjaty, ač se velmi značně rozlišovali a také rozcházeli. Ve škole byl Mrazík před Úlehrou. Rozuměl dobře latině, znal i řečtinu a dopodrobna českou mluvnici. Když učil mluvnici a slohu, profesor František Bartoš mluvil s ním a ostatní poslouchali, nepletli se jim do řeči. Zato proč se píše nad a, ba i někdy nad b dvojka nebo trojka, nevěděl. Neškodilo mu to však, neboť latina vyvažovala všechny předměty ostatní, ze svých miláčků činila šlechtu mezi žáky. Mimo to četl Mrazík horlivě dějiny kulturní, dějiny literární, básníky německé a německé překlady z cizích literatur. Tak se doplňoval s Úlehrou, jehož výborné vzdělání bylo zase rázu matematicko-přírodovědeckého, a stali se středem, kolem něhož kupili se spolužáci ostatní. Z nich mnozí byli potom veřejně činní, jako František Bílý, Leander Čech, beletrista Josef Večeřa nebo skladatel Leoš Janáček. ...".⁵

Na gymnáziu v Brně se po hmotné stránce žilo Mrazíkovi těžce. Když ubývalo kondic, stupňoval se nedostatek a došlo k neshodám s některými profesory, rozhodli se Mrazík s Úlehrou, že se dají na učitelskou dráhu. Jejich další plány vedly přes gymnaziální maturitu na univerzitu, ale neuskutečnily se. Před Vánocemi školního roku 1871/1872 přestoupili ze septimy gymnázia do třetího, tehdy posledního ročníku **Ústavu pro vzdělání učitelů v Brně** a v roce 1872 vykonali oba zkoušku učitelské dospělosti.⁶

Jan Mrazík přijal podučitelské místo v **Roštíně**, kam nastoupil 12. září 1872 u nadučitele Pazdířka. Byla zde v té době nová školní budova a rodáci měli o něj zájem. Jan Kaňák vysvětluje, že Jan Mrazík se dostal záhy do sporu se správcem velkostatku kvůli soukromému vyučování jeho dcery a za své jednání byl napomenut okresním hejtmanem. Mrazíkova reakce na napomenutí udělala z hejtmana jeho dalšího nepřítele. V dubnu roku 1873 vykonal Mrazík zkoušku učitelské způsobilosti pro obecné školy národní a po realistickém zhodnocení svého dalšího působení v kroměřížském okrese podal žádost o místo učitele v **Bystřici pod Hostýnem**, kde učil 4 roky (od 19. 8. 1873 do prosince 1876).⁷

V roce 1875 vykonal zkoušku způsobilosti pro měšťanské (občanské) školy pro předměty český jazyk, dějepis a zeměpis, kterou pak doplnil v dalších letech zkouškami pro německý (1877) a francouzský (1883) jazyk. Gymnaziální maturitu, i když, jak uvádí Jan Kaňák, se k ní připravoval a písemnou část měl hotovou, ze zdravotních důvodů nedokončil. vzdal se myšlenky na vysokoškolské studium a jeho cílem bylo dostat se co nejbližší k Praze jako středisku věd. Od 24. 12. 1876 byl ustanoven učitelem na školách v **Kladně**, nejprve na chlapecké obecné, pak na měšťanské škole.⁸

Na Kladně založil Mrazík rodinu: v roce 1879 se oženil s Boženou Distlovou. Jeho žena však dva roky po svatbě, ve svých jednadvaceti letech, zemřela. Vdovec Jan Mrazík našel novou ženu a matku pro svého osiřelého syna v Terezii Seidlové, kterou si vzal v roce 1883. Z pěti Mrazíkových dětí dvě zemřely v útlém věku. Jeho druhý nejmladší syn Vladimír, právník a šachista, rada nejvyššího správního soudu v Praze, je uveden ve 4. díle Masarykova slovníku naučného z roku 1929 hned za svým otcem. Terezie Mrazíková přežila svého muže o 20 let.⁹

Dvacetileté kladenské působení je dobou Mrazíkovy nejbohatší literární, organizační a odborné činnosti. Získal zde pochvalu za učitelské působení (v říjnu 1883), ale i napomenutí za redaktorskou činnost v časopise Česká škola (v srpnu 1894). Úřadům byl nepohodlný také pro svou angažovanost v učitelském hnutí: od konce 80. let byl voleným členem zemské porady učitelské a jako mluvčí učitelů se stal delegátem na zemské učitelské konferenci v Praze v roce 1896.

Když si podal po dvaceti letech, v roce 1896, žádost o místo definitivního učitele na měšťanské škole v Kladně, byl odmítnut a od března 1897 přeložen "ze služebních příčin" na dívčí měšťanskou školu do klidnější, neradikální **Mladé Boleslavi**.¹⁰ V tomto městě působil 14 let - k 1. 9. 1910, ve věku 62 let, byl penzionován.

Školní působení Jana Mrazíka v letech 1910-1919 není v oficiálních životopisech a vzpomínkách zmiňováno. Při studiu materiálů k tomuto příspěvku se mi podařilo zjistit, že jako učitel ve výslužbě působil Jan Mrazík ve školním roce 1910/1911 jako hlavní učitel na **Soukromém ústavu ku vzdělávání učitelek v Přerově**. Je zapsán ve výroční zprávě tohoto ústavu; podle ní vedl rovněž hospitace chovank 4. ročníku, v 1. - 6. třídě zemského ústavu ku vzdělání hluchoněmých dětí v Lipníku.¹¹ Mrazík ze školy odešel po jednom roce, pravděpodobně do Prahy.

Po změně politické situace v roce 1918 byla Mrazíkova činnost znovu posouzena a Ministerstvo školství a národní osvěty jej plně rehabilitovalo. Vyzdvihlo jeho celoživotní výchovně vzdělávací práci, literární, odbornou a redaktorskou činnost a zároveň ho ustanovilo od 1. 9. 1919 **ředitelem české měšťanské menšinové školy v Litoměřicích**, odkud odešel po půl roce, k 1. 5. 1920, definitivně na odpočinek. V roce 1920 byl zvolen, kromě jiných s Josefem Úlehlou, Josefem Tůmou, Josefem Smrtkou, Otakarem Kádnerem a Františkem Drtinou, do čestného předsednictva Prvního sjezdu čs. učitelstva a přátel školství v osvobozené vlasti, který se konal v Praze 1. - 3. července - pro nemoc se ho však nemohl zúčastnit.

Jan Mrazík zemřel 2. července 1923 v Praze-Vršovicích u svého zetě a dcery. Jako příčina je v úmrtním listu uvedena sešlost věkem - bylo mu téměř 75 let. Jak uvádí Národní politika, jeho pohřbu (kremace) se zúčastnili zástupci Ministerstva školství a národní osvěty, učitelských sdružení, učitelstva a přátel zesnulého.¹²

Druhá část příspěvku - záměrně stručné shrnutí Mrazíkova odborného působení - je základní informací k následujícím tematickým příspěvkům dalších autorů.

Až do roku 1910 vykonával Jan Mrazík spolu se svým učitelským povoláním redakční práci, funkce v učitelských spolcích a rozsáhlou překladovou, osvětovou a autorskou činnost.

Problematika předmětových didaktik

Při rozpracování otázek speciálních didaktik je největší část Mrazíkových úvah věnována mateřskému jazyku, pak dějepisu a ručním výchovným pracím. Když se v červenci 1896 konala okresní učitelská porada školního okresu smíchovského, zahajoval Mrazík rozpravu k tématu *O zásadách*, dle nichž by přehlédnouti bylo učebné osnovy pro obyčejné školy obecné, zvláště z jazyka vyučovacího.¹³ Stěžejní studie k českému jazyku nesou názvy: *O vyučování jazyku mateřskému na školách obecných a měšťanských* (1885), *Umění správně a krásně čísti a přednášeti* (1919) a *Lva N. Tolstého čítanky pro národní školy ruské* (1890) - text, který rozvířil diskusi o kvalitě českých čítanek.

Ve vyučování dějepisu navrhuje Mrazík reformu, která nebude preferovat výčet faktů, ale pochopení historických vztahů a souvislostí. Uznával velké postavy české historie a publikoval o Františku Palackém a Janu Husovi (jeden text vydal pod pseudonymem Jaroslav Spáčil). Své názory shrnul v práci *O žádoucí reformě vyučování dějepisného na školách měšťanských* (1888). Jan Mrazík přispěl rovněž k ožívování odkazu J. A. Komenského a k rozšiřování znalostí o něm mezi učitelstvem i veřejností.

Obecně pedagogické a školské otázky

Mrazík jako pedagogický teoretik vycházel z myšlenek Gustava Adolfa Lindnera. Rozšiřoval svůj rozhled poznáním nových světových trendů a nebál se pod vlivem těchto vědomostí své názory upravovat a měnit. Přitom měl stále na zřeteli své praktické zkušenosti z různých typů škol. Oporou mu byla dobrá znalost psychologické a pedopsychologické problematiky, o níž také publikoval. Psal i velmi otevřené, přímočaré články o školské politice, za které se na jeho hlavu snesla často kritika oficiálních školských orgánů. Důležitá je např. stať *O nutné reformě našeho školství*, která vycházela v Paedagogických rozhledech v roce 1900.

Byl zastáncem zkvalitnění středoškolského a samozřejmě i učitelského vzdělávání: Hana Kříčková¹⁴ uvádí přednášku z roku 1901 s názvem *Jak doplniti kusé vzdělání středoškolské sebevzděláním*, často je citován text z Paedagogických rozhledů *O potřebě vyššího vzdělání pro stav učitelský* (1899).

Překladatelská činnost

Jazyková vybavenost umožňovala Janu Mrazíkovi seznamovat se s novinkami světové pedagogiky. Překládal z němčiny, francouzštiny, angličtiny a ruštiny. Literaturou se nechával inspirovat a překlady často doplňoval vlastními poznámkami.

V pedagogických časopisech publikoval v letech 1880-1902 na 40 překladů a recenzí cizí pedagogické literatury a na 20 původních textů o zahraničním školství a osobnostech pedagogiky v cizině. K nejvýznamnějším dílům, která uvedl do povědomí českého učitelstva, patří práce **Ellen Keyové** (*Škola budoucnosti*), **Johna Deweye** (*Škola a společnost*), **Lva Nikolajeviče Tolstého**, **Gabriela Compayré**, **Ralfa Emersona** a jiných.

Redaktorská činnost

Počátky Mrazíkovy redaktorské a spisovatelské činnosti spadají do roku 1880, když publikoval své první studie v Lindnerově časopise *Paedagogium*. V roce 1888 a pak v letech 1897-1902 řídil časopis *Paedagogické rozhledy*. S jeho jménem je spjat časopis *Česká škola*, jejímž byl redaktorem v letech 1891-1897.

Má zásluhu na vzniku vydavatelství **Dědictví Komenského** (založeno v roce 1892), jako starosta stál v jeho čele v letech 1897-1900.

Jan Mrazík nebyl jednoduchá osobnost. Josef Tůma vzpomíná na jeho sebevědomé, rázné a ohnivé vystupování, je připomínána jeho nekompromisnost. Byl uctíván, jindy i od svých spolupracovníků pomlouván a obviňován z prospěchářství.

Jan Kaňák uvádí, že když s ním v 90. letech spolupracoval, byl Mrazík přemírou práce úplně vyhublý a zničený. Učil, redakčně pracoval, publikoval, psal recenze, překládal. Vyčerpání se odráželo i v jeho chování - byl zachmuřený, nepříjemný. Učitel Kaňák poznamenává, že ho jindy poznal jako milého a vlnidného, ale vážného člověka. V nekrologu vzpomíná jednatel Československé obce učitelské Sedláček na Mrazíka jako bojovníka, pronásledovaného školskou byrokracií, která mu zakazovala veřejně vystupovat. Dvakrát byl zvolen jako zástupce učitelů do okresní školní rady, ale úřady nebyl potvrzen. I když nemohl po roce 1918, již churavějící a slabý "... zdvihnout svůj štít z let devadesátých ...", dostalo se mu určité satisfakce v podobě ředitelského místa a ocenění zásluh z nejvyšších míst.

Jan Mrazík celý život neúnavně pracoval ve prospěch české školy a učitelstva. Přispěl k rozvoji pedagogiky jako moderní vědy o výchově a vzdělávání. Tím vším se rozhodně zapsal na čestné místo do dějin české pedagogiky.

Jeho jméno bylo téměř zapomenuto. Steté výročí narození bylo zastíněno stejným výročím kroměřížského sněmu; až k 50. výročí úmrtí vydal tehdejší Vlastivědný ústav v Přerově drobnou publikaci od Jiřího Štrause. Touto konferencí a sborníkem snad částečně splatíme svůj dluh, když znovu, pro další generace odborníků a zájemců o historii školství, připomeneme Jana Mrazíka jako osobnost nelehkého osudu a rozsáhlé tvorby.

POZNÁMKY

- 1/ Heslo Jan Mrazík se objevuje ve všech významných slovnících své doby. V některých dílech jsou Mrazíkova data narození i úmrtí uváděna nepřesně: Masarykův slovník naučný (1929) uvádí chybně měsíc narození, stejně tak Komenského slovník naučný (1938). Pedagogická encyklopedie (1939) uvádí nesprávně den úmrtí. Nepřesnosti ze slovníků byly přejaty do některých dalších publikací. První obsáhlejší práci o J. Mrazíkovi k 100. výročí narození napsal Jan Kaňák. Práce zůstala v rukopise. V 70. letech, v brožurce vydané Vlastivědným ústavem v Přerově, byla poprvé uvedena bibliografie textů k J. Mrazíkovi. Viz: ŠTRAUS, Jiří. *Padesát let od smrti Jana Mrazíka*. Přerov, 1973. 11 s. V devadesátých letech sestavila Hana Kříčková bibliografii Mrazíkových prací a literatury o něm (doplněnou přehledem života a díla) jako 15. svazek řady Postavy české pedagogiky. Viz: KŘÍČKOVÁ, Hana. *Jan Mrazík (1848-1923)*. Praha, 1990. 39 s.
- 2/ Jan Kaňák (11. 7. 1874 - 2. 10. 1958) učil v Roštíně v letech 1894-1901. Mrazíka osobně poznal při jeho návštěvách Roštína 1896-1898 a psal o něm nejprve v roce 1931, pak v roce 1948. Třináctistránkový strojopis, přepis Kaňákových vzpomínek na J. Mrazíka, mi laskavě zapůjčil doc. dr. Ladislav Zelina, který ho získal v 80. letech. Když ověřoval některá Kaňákova tvrzení (např. sňatek v Bystřici pod Hostýnem), zjistilo se, že zápisky jsou ne vždy přesné, slouží však jako dobré vodítko při sledování Mrazíkova osudu. Viz: KAŇÁK, Jan. O Janu Mrazíkovi. *Kroměřížsko*. Příloha k 6. číslu 9. ročníku Vlastivědného sborníku střední a severní Moravy, 1931, s. 1-4. KAŇÁK, J. *Jan Mrazík - jeho život a dílo*. 1948. Strojopis, 13 s., ve vlastnictví doc. Zeliny. TOMÁŠEK, Václav. Učitel Jan Mrazík. *Věstník Muzea v Kroměříži*, 1960, č. 7, s. 101-103 (vychází z J. Kaňáka).
- 3/ Je málo pravděpodobné (z důvodu plynulé návaznosti docházky v Roštíně a Kroměříži), že by se J. Mrazík učil rok kameníkem, jak uvádí J. Kaňák. Mrazíkovo vzdělání: do 12 let (1860) u otce, 1860-1863 hlavní škola, 1863-1868 piaristické gymnázium, (1868-1869 praktikant), 1869-1871 gymnázium Brno, 1871-1872 učitelský ústav Brno.

- 4/ Josef Úlehla (15. 3. 1852 - 22. 12. 1933), pedagog, učitel, školní inspektor na školách Komenského ve Vídni, jedna z vůdčích osobností moravského učitelstva.
Josef Úlehla přišel do 4. ročníku slovanského gymnázia v Brně ze strážnického gymnázia, v listopadu 1868. V 5. ročníku se stal jeho spolužákem J. Mrazík. (Studijní potíže v latině a z nich vyplývající prozatímní vysvědčení na konci roku způsobily, že J. Úlehla není uveden ve výročních zprávách brněnského gymnázia za léta 1868/69 - 4. roč. a 1870/71 - 6. roč.).
Po absolutoriu učil Úlehla v Tvrdonicích u Břeclavi a po roce byl přeložen na vlastní žádost na podučitelské místo do Bystřice pod Hostýnem, kde působil J. Mrazík jako učitel. Po půl roce odešel na jednotřídní školu do Rozvadovic u Litovle. V době svého působení ve Vsetíně (1878-1882) se oženil. Vzal si "k radě Mrazíkově" (E. Havelka) sestru Mrazíkovy manželky, Eleonoru Distlovou z Kladna. Jako žena Mrazíková, tak i E. Úlehlová zemřela záhy na rodinnou chorobu (tuberkulóza).
O Úlehlovi a Mrazíkovi mj. viz:
Úlehla: Zpomínky a úvahy k jeho sedmdesátinám. Uspoř. Emanuel Havelka. Brno, 1922, s. 22-31.
HAVELKA, Emanuel. *Josef Úlehla: Život a dílo.* Zábřeh, 1912. 152 s.
- 5/ TŮMA, Josef. Jan Mrazík. *Český učitel*, 27, 1923/1924, č. 1-2, s. 1-4.
Z dochovaných vysvědčení (Archiv Pedagogického muzea J. A. Komenského v Praze, dále PMJAK) ze škol. roku 1869/70 a školního roku 1870/71 je možné vyčíst, že Mrazík patřil prospěchově mezi prvních 7 až 12 žáků (z 32-41), měl potíže v matematice a přírodovědách (4.-5. stupeň ze sedmistupňové škály), kupodivu i špatnou známku z latiny a řečtiny (uspokojivě, 4. stupeň), ale vždy výbornou v češtině (2. stupeň) a zlepšení v řečtině ve 2. pol. 6. ročníku (obojí u prof. Františka Bartoše).
- 6/ Během školního roku 1869/70 byly původní instituce pro vzdělávání učitelů, tzv. normální školy, reorganizovány na učitelské ústavy. Brněnský ústav, původně německý, byl přeměněn v roce 1871 na ústav s českým vyučovacím jazykem. V prvním roce jeho existence (1871/72) zde studovali J. Mrazík s J. Úlehlou.
- 7/ Zkouška se konala v dubnu, vysvědčení způsobilosti bylo vydáno v červenci (Archiv PMJAK). Nepodařilo se ověřit tvrzení o jednoročním působení J. Mrazíka v Holešově v letech 1873-1874 (KŘIČKOVÁ, s. 8). Na Mrazíkově Vysvědčení způsobilosti učitelské pro školy národní a občanské z 25. 4. 1875 (Archiv PMJAK) je doslova uvedeno v rubrice Kde a jak dlouho službu při škole konal: Při obecné škole v Roštíně 1 rok (t. j. 1872-1873) a jest od 19. srpna 1873 při obecné škole v Bystřici pod Hostýnem proz. učitelem.
- 8/ O kladenském působení J. Mrazíka se můžeme dovědět z výročních zpráv škol na Kladně (fond Muzea Komenského v Přerově, odd. dějin školství, sig. VZ I 107). Na měšťanské škole pro chlapce (spojené s obecnou školou) učil Jan Mrazík od jejího počátku - byla zřízena r. 1878 otevřením 6. třídy. Vyučoval češtině, zeměpisu, dějepisu, němčině, od r. 1889 francouzštině. O jeho nepříliš pevném zdraví vypovídají záznamy o zastupování - býval často nemocen: např. ve škol. roce 1886/87 6 měsíců, v roce svého přeložení do Mladé Boleslavi 3 měsíce.
- 9/ Rodina podle výkazu z matricy z roku 1909 (Archiv PMJAK):
První manželka Božena Distlová (nar. 13. 8. 1860), sňatek 21. 4. 1879, zemřela 13. 12. 1881.
Děti: Oldřich (1. 3. 1880 - 26. 8. 1886). První sňatek nebyl dosud v literatuře o životě J. Mrazíka uváděn.
Druhá manželka Terezie Seidlová (nar. 27. 1. 1863), sňatek 13. 6. 1883, zemřela 17. 2. 1943.
Děti: Jiří (27. 11. 1884 - 8. 7. 1885), Ludmila (nar. 27. 5. 1886), Vladimír (nar. 23. 11. 1887), Miloš (nar. 29. 10. 1891). Vnuk Miloš Rošický, syn Ludmily, předal v roce 1972 cenné archiválie Jana Mrazíka Pedagogickému muzeu J. A. Komenského v Praze, kde jsou uloženy v archivu pod sig. S 174.
Z Mrazíkových potomků se stal nejznámějším kladenským občanem JUDr. Vladimír Mrazík (zemřel 1. 4. 1970 v Praze), šachista, odborný publicista a redaktor časopisů *Československý šach* a *Časopis československých šachistů*, který je zapsán v knize *Kladno v osobnostech* (vydala Státní vědecká knihovna v Kladně roku 1998). Zastínil tak svého otce, který mezi kladenskými osobnostmi není uveden.
- 10/ Podle písemného sdělení ředitele Obchodní akademie v Mladé Boleslavi pro MNV Roštín z roku 1948 se stal Mrazík později ředitelem dívčí měšťanské školy v Mladé Boleslavi a zakladatelem a ředitelem (správcem) Dívčí obchodní školy pokračovací v Mladé Boleslavi (1903-1910, s přestávkou 1908/1909). Viz: KAŇÁK 1948, s. 13. Toto tvrzení nebylo ověřeno. Není však jinde uvedeno, že by Mrazík získal ředitelské místo před rokem 1918.
- 11/ Na počátku stála zmínka ve vzpomínkách Jana Kaňáka, že Mrazík byl povolán do Přerova v roce 1911 a působil zde tři roky. Bylo třeba ji upřesnit a ověřit. Ve fondu oddělení dějin školství Muzea Komenského v Přerově je uložena pod signaturou VZ 436 První zpráva soukromého ústavu ku vzdělávání učitelek v Přerově s právem veřejnosti za dobu od škol. roku 1907-1908 do

1916-1917. Zde je uveden jako nově nastoupivší od r. 1910/11 odborný učitel z Mladé Boleslavi ve výslužbě Jan Mrazík, který zde působil jako hlavní učitel a opustil školu na konci téhož roku.

Viz: *První zpráva soukromého ústavu ku vzdělávání učitelek v Přerově s právem veřejnosti za dobu od škol. roku 1907-1908 do 1916-1917*. Přerov, 1917, s. 10-12.

Je možné, že se zde Mrazík setkal s Františkem Slaměním, v tehdejší době předsedou spolku školského. Na s. 11 zmíněné První zprávy je uvedeno: "Druhá inspekce v tomto školním roce, která trvala od 21. do 24. února 1911, ukončena byla poradou, které byl přítomen též předseda spolku školského, ředitel měšťanských škol v. v. Frant. Slaměník...".

- 12/ Pohřbu se zúčastnili mj. poslanci Josef Smrtka a Antonín Hajn, ministerský rada Josef Tůma, zástupci Dědictví Komenského, Pedagogického ústavu Komenského (ředitel Josef Patočka), Ústředního spolku jednot učitelských, České obce učitelské (J. L. Sedláček), Spolku učitelských pensistů. Viz: *Národní politika*, 4. 7. 1923.
- 13/ *Dvacátá výroční zpráva českých měšťanských a obecných škol na Kladně za školní rok 1896-1897*. Kladno, 1897, s. 47.
Na této poradě byl zvolen J. Mrazík delegátem do zemské učitelské porady.
- 14/ KRÍČKOVÁ, H. op. cit., s. 11.

Kroměřížská studijní léta Jana Mrazíka

JITKA ZEZULOVÁ

Do Kroměříže na vysněná studia přišel Jan Mrazík z rodného Roštína v říjnu 1863 a stal se žákem věhlasného **kroměřížského piaristického gymnázia**, které bylo významným ústavem s dlouhou tradicí, vynikajícími učiteli a také studenty.¹

V letech 1863 až 1868, kdy studoval Jan Mrazík na tomto gymnáziu, byl jeho ředitelem Athanas Mayer a k jeho učitelům patřili Fr. X. Veselý (přírodověda), F. Borůvka (náboženství a aritmetika), T. Schmid (zeměpis a dějepis), R. Vychodil (matematika), R. Bittner (řečtina), J. Pulkrábek (německý a český jazyk) a F. Čihák (latina). Do 1. třídy chodilo 87 žáků, pocházejících nejen z blízkého okolí Kroměříže, ale také z Brna, Olomouce, Uherského Brodu a Vídně. Zajímavý byl i věk těchto studentů - od narozených v roce 1848 (Mrazík tedy patřil k nejstarším ve třídě) až po narozené v letech 1852-1853. Jan Mrazík je v katalogu uveden pod č. 47 a zápisy z 1. a 2. semestru dokládají, že patřil k velmi dobrým studentům, soustředěným a aktivním, i jeho "mravy", tj. chování, byly bezvadné.

Mrazík byl ubytovaný u Marie Benešové v Kroměříži, která byla jeho příbuznou. Nejprve platil školné, ale pak byl od 22. února 1864 od placení osvobozen (číslo rozhodnutí 4501). V dalších ročnících nenastaly větší změny; ty následovaly až po ukončení 1. semestru pátého ročníku v roce 1868, kdy se zhoršilo i jeho hodnocení. Otcova smrt a nedostatek finančních prostředků donutily Jana Mrazíka k odchodu ze studií.²

Pobyt Jana Mrazíka v Kroměříži nebyl dlouhý (1863-1868), přesto docela jistě výrazně ovlivnil jeho další život. Město samotné, po bouřlivém a na události bohatém období let 1848-1849, žilo v poklidu provinčního města, kde tón veřejnému životu udával jak olomoucký arcibiskup, tak úředníci arcibiskupského velkostatku a důstojníci zdejší posádky. Nutno však uvést, že město pomalu začalo "vycházet" ze svých pevných hradeb. O to se zasloužil první volený purkmistr dr. A. Zelinka, který svedl velký boj o zbourání hradeb a rozšíření města. Např. v roce 1857 byla zbořena i druhá část Kovářské brány a město se spojilo plynule se svým předměstím. Již v roce 1849 byly k městu připojeny blízké obce, byly postaveny nové domy, upraveny cesty a ulice.